

Loe sellest lehest:

- 1 Kiskluse mõju maas pesitsevatele lindudele
- 4 Eesti lipu all kajakakoloonias
- 6 Linnuhuviliste lood: Aire Orula
- 8 Linnuvaatluste dokumenteerimise võlu ja valu
- 10 Ornitoloogiaühingu suvepäevad

☛ Tugiliigina tuntud kiivitaja agressiivne käitumine kiskjate suhtes pole pesarüüste vastu aidanud.

Foto: Sander Sirelbu

Kiskluse mõju maas pesitsevatele lindudele

Triin Kaasiku

Millega tegeleb ornitoloog? Veedab päevi looduses, uurides lindude põnevat käitumist? Paigaldab lindudele saatjaid ning kirjeldab selle abil nende rändeteid ja elupaigakasutust? Proovib ennustada lindude vastupanuvõimet kliimamuutusele? Kuna linnud on alati osa suuremast ökosüsteemist, läheb vahel aga nii, et ornitoloog püüab olukorra sunnil mõista hoopis väikekiskjaid, täpsemalt nende mõju maas pesitsevatele lindudele.

Inimmõjulised maastikud

Inimese tegevusest on mõjutatud umbes 95% maismaast. Kui loodusmaastikes reguleerivad väikekiskjate arvukust ressursside kättesaadavus ja suremus, siis meie jälg ökosüsteemis võib mõlemat neist kallutada nii ühes kui ka teises suunas. Inimmõjuta maailma või kas või Eesti maastikke on keeruline ette kujutada, kuid see võib aidata mõista meie praegusi ülesandeid liigikaitses. Väga lihtsustatult võiks Eesti puhul kujutada laiuvaid ülejutusalasid, soid ja metsalaamasid ning neid mõjutavaid looduslikke häiringuid. Kui nüüd hakata sellesse maastikku lisama näiteks viljapõlde ja üleüldist toitainete hulga

suurenemist, siis kasvab tõenäoliselt väikekiskjate toiduobjektide hulk (nt närilised, jäätmed), mis aitab neil lähedamalt hakkama saada. Samas on inimeste ja suurkiskjate vahelised suhted tihti konfliktid ning nende arvukust reguleeritakse piirini, mis on meile ja meie tegevusele talutav. Väikekiskjate vabastamise hüpoteesi kohaselt on väikekiskjate arvukus suur just suurkiskjate vähesuse tõttu. Sellistes suurenenud populatsioonides sagenevad asustustihedusest tulenevad haiguspuhangud, näiteks marutaud ja kärntõbi. Kuigi kärntõbi mõjutab meie väikekiskjate arvukust siiani, oleme nagu Lääne-Euroopagi saanud vaktsineerimise abil lahti tõsisemast haigusest marutaudist.

Pildista, filmi või kirjuta!

Eesti Ornitoloogiaühing kutsub kõiki suleseppi kaasa lööma aasta linnu jutuvõistlusel. Samuti on käimas metskurvitsa foto- ja videovõistlus. Haara kaamera või pliiats ning jaga oma jäädvustusi kuni 31. oktoobrini. Täpsem info aasta linnu kodulehel eoy.ee/metskurvits.

Haigusi on vähem, suuremus väiksem ja väikekiskjate arvukus suureneb. Näiteks rebase arvukus on mitmel pool Euroopas pärast marutaudi väljatõrjumist stabiliseerunud varasemast märksa kõrgemal tasemel.

Kahlapesade üliväike koorumisedukus rannaniitudel

Eesti rannaniidud on märjad avamaastikud, mis pakuvad elupaika paljudele kaitsealustele liikidele, sealhulgas rühmale maas pesitsevatele lindudele, kahlajatele. Need linnud vajavad poegade kasvatamiseks madalat rohustut ja märga maapinda või avatud rannajoont. Nagu paljud meie maastikud, on ka rannaniidud poollooduslikud ning säilivad praeguses ulatuses tänu inimese mõõdukale tegevusele, kelle kariloomad seal toitu leiavad. Seevastu rannaniidul pesitsevad linnud ei ela siin inimtegevuse tõttu, vaid kasutavad eri tüüpi märgi avamaastikke nende päritolust olenemata. Samal ajal kui looduslike avamaastike pindala on „maaparanduse“ tõttu vähenenud, on poollooduslike märgade rohumaade ulatus suurenenud, ja nii ongi praeguseks rannaniidud mitmetele kahlajaliikidele põhiliseks elupaigaks. Pikaajalise langustrendiga asurkonnad viitavad aga tõsiasjale, et neil lindudel ei lähe

↑ Peamine pesarüüstaja on rebane.

Foto: Keskkonnaagentuuri rajakaamera

↗ Rebase poolt söödud punajalg-tildri muna.

Foto: Triin Kaasiku

↓ Kahlajate halva käekäigu põhjus on vähene koorumisedukus. Pildil punajalg-tildri poeg.

Foto: Triin Kaasiku

hästi. Viimaste aastate uuringud rannaniitudel on näidanud, et halva käekäigu otsene põhjus peitub selles, et kahlajatel ei kooru piisavalt tibusid.

Miks see nii on? Oleme Tartu ülikoolis koostöös keskkonnaagentuuriga näidanud, et vähese järelkasvu otseseks põhjuseks on liiga sage pesarüüste ära süüakse peaaegu 90% pesakonnadest. Kui lind muneb pärast esimese kurna hukku uue pesakonna, siis see protsent paraneb, kuid ei jõua siiski taastootmiseks vajaliku tibude arvuni. Rajakaamerate abil oleme kindlaks teinud ka selle, et põhilised pesarüüstajad on imetajatest väikekiskjad, peamiselt rebane, vähemal määral šaakal ja veidi ka mäger, lindudest ronk. Näiteks I kaitsekategooria liigil niidurüdil (punase nimestiku järgi Eestis väljasuremisohus liik) oli aastail 2018–2021 pesa päevane ellujäämus umbes 92%. Kui rüdi munemis- ja haudeperioodi pikkus on ligikaudu 24 päeva ja iga päev on pesa keskmine ellujäämus vaid 92%, siis tähendab see, et koorumiseni jõuab 14% pesadest. Kuigi kahlajad on üsna pikaajalised linnud – näiteks vanim teadaolev praegu Eestis elav niidurüdi on vähemalt 12-aastane ja liigi vanuserekord maailmas on 29 aastat –, ei suuda ka vanalindude suur ellujäämus nii vähest taastootmist kompenseerida. Aastatel 2004–2018 hinnati rannaniitudel pesitseva

niidurüdi populatsiooni aastaseks languseks 1–5%. Samasuguseid näiteid võib tuua mitme kahlajaliigi kohta ja veidi üllatuslikult olemegi leidnud, et kõigi nende kurnad on ühtviisi väikekiskjate poolt ohustatud, kuigi näiteks niidurüdi peidab pesa oskuslikult rohu sisse ja liivatüll muneb munad avatud lohku. Huvitav on ka see, et kollektiivne tugiliikide pakutav kaitse- ja häiresüsteem, näiteks kiivitaja agressiivne käitumine kiskjate suhtes ning punajalg-tildri varased hoia-tushüüud, ei ole kuigi tõhus.

Kuigi Eestis oleme ilmselt kõige paremini kursis just rannaniitudel pesitsevate kahlajate pesarüüstega, on sama probleemi nenditud näiteks metsakanaliste ja vähemal määral ka põllulindude puhul. Euroopast on teada, et maas pesitsevate lindude asurkondade arvukus väheneb kiiremini kui teistel liikidel, samuti on paiguti näidatud, et selle otseseks põhjuseks on röövlus.

Võimalikud lahendused

Esmalt on oluline välja selgitada, kas ka teistes elupaikades on maas pesitsevate lindude pesarüüste sama suur probleem kui rannaniitudel. Selle teadasaamiseks tuleb uurida lindude pesitsus- või koorumisedukust eri biotoopides ning koguda arvukusandmeid ka väikekiskjate kohta. Kui selgub, et alternatiivsetes elupaikades läheb samal linnuliigil hästi, ei pruugi muretsemiseks põhjust olla. Kui aga nii ei ole, on oluline röövluse küsimusega edasi tegelda. Jätksuutlikumad lahendused väikekiskjate arvukuse reguleerimisel võiksid olla just need, mis vähendaksid nende toidubaasi ja/või suurendaksid loomulikku suremust. Kuivõrd meie maastikud, nagu eespool öeldud, on tugeva inim mõjuga, võib see osutuda keeruliseks. Toidubaasi aspektist teeb väikekiskjatega tegelemise keerukaks ka see, et nad ei järgi üldjuhul kiskja-saaklooma mudeli dünaamikat: olles peamiselt generalistid, suudavad nad ühelt toiduobjektilt teisele üle minna ega ole seega süsteemis, kus alternatiivset toitu paistab jaguvat, ühe toiduobjekti arvukuse vähenemisest piiratud. Muud väikekiskjate arvukuse vähendamise viisid nõuavad juba suuremat inimese sekkumist. Olgu järgnevalt nimetatud

↑ Kahlajad vajavad poegade kasvatamiseks madalat rohustut ja märga maapinda või avatud rannajoont. Pildil punajalg-tildri pesa.

Fotod: Triin Kaasiku

mõned võimalikud variandid.

Väikekiskjad eelistavad tihti mosaiikseid maastikke ning maastike killustatuse vähendamine võib olla üks viis, kuidas pesarüüset kahandada. Seejuures tuleb muidugi meeles pidada elupaikade eripärasid. Näiteks põllumajandusmaastikus pole sugugi eesmärgiks suured homogeensed väljad, mis elurikkusele hoopis halvasti mõjuvad. Levinud viisideks maas pesitsevate lindude kaitsel on veel jahipidamine olulistel linnualadel ning väikekiskjate ja saakloomade ruumiline eraldamine röövlomakindlate aedade abil. Viimane variant võib inimsilmale kunstlik näida, kuid linnule, kes tänu sellele saab pojad üles kasvatada, tõenäoliselt mitte. Et väikekiskjate arvukus tundub olevat suur just inimtegevuse tõttu, oleks hea mõtiskleda meie vastutuse üle nende saakloomapopulatsioonide säilitamisel.

↑ Niidurüdi pesa päevane ellujäämus oli umbes 92%.

↓ Eesti rannaniidud on märjad avamaastikud, mis säilivad tänu inimese mõõdukale tegevusele

Eesti lipu all kajakakoloonias

Tekst ja fotod: Randel Kreitsberg

Kui agusihvkalikult kõik ausalt ära rääkida, siis tegelikult meeldivad mulle kalad. Järgnev lugu räägib sellest, kuidas üks ökotoksikoloogist kalauurija end ühtäkki keset kajakakolooniat linnupoegi rõngastamas leidis. Nüüd meeldivad mulle natukene juba ka linnud.

Esimest korda sattusin Kakrarahule varakevadel. Merd kattis alles pragusid täis jää, kui meie töörühm tegi tutvust tulevase eksperimendi tallermaaga. Tõsi, maad ennast polnud selle tohtu jäälasu alt õieti nähagi – vaid moreenkruusaga kaetud jääpangad lubasid aimata, et miski seal all pidi neid ülestikku lükkama.

Meil on vahva töörühm, Tuul Sepa juhitud, kus me tegeleme inimõju, evolutsiooni ja füsioloogia uurimisega mitmesugustel loomadel merekarpidest rukkirääguni. Kajakate puhul on tegemist prantslasest järel doktorandi Jeffrey Carbillet' projektiga, mille plaan nägi ette Matsalu lahe suudmes asuvale Kakrarahule pesitsemata naasvate kalakajakate toitmist erineval reostustasemel olevate kaladega. Eesmärk on teada saada, kas looduskeskonnast pärineva n-ö loomulikul teel reostunud kala söömine mõjutab vanalindude ja linnupoegade tervist ning kuidas see mõju poegade vahel varieerub.

Kuidas uurida korraga tuhandet kajakapesa?

Ühtäkki oli käes kevad ja viimaste jääpankade sulamisega ühel ajal alustasid pesapunumist varakult saabunud kalakajakad. Nii mõnigi neist kandis rõngast, sest tegu on ju ühe kõige paremini uuritud kajakakolooniaga maailmas. Kalev Rattiste on Kakrarahu kajakate elu jälginud ja uurinud aastakümneid. Pärast mõne aastast pausi uuringutes oli uhke tunne zooloogide seas nii tuntud keskkonnas taas katseid korraldada.

Kajakate toitmine kalaga on lihtne. Selleks tuleb kõigepealt püüda reostunud Kieli lahest suure teaduslaeva põhjatraaliga 100 kilo soomuslest. Seejärel osta Peipsi kalurilt 100 kilo mere-reostusest puutumata Peipsi särge. Need 200 kilo kala tuleb võimalikult homogeenseks massiks peenestada, võrdsete osadena karpidesse pakkida ja merd mööda saarele tarida. Käkitegu.

Enne veel, kui kajakatele sai hakata kala pakuma, alustasime kevadel rändelt saabuivate kajakate pesade ülesmärkimist. Iga päev käisime

↑ Loo autor end kajakate rünnaku eest kaitsmas.

↑ Iga pesa sai unikaalse pesanumbri ning tähistati puidust kaika abil.

↓ Kalakook sätiti kivide abil pesa kõrvale paika.

saare sammhaaval läbi, iga uus pesa sai puidust kaika abil tähistatud; peale selle andsime igale pesale unikaalse pesanumbri ja tegime märke spetsiaalselt selle uuringu tarbeks arendatud mobiilirakendusse. Kokku kogunes andmebaasi kantud pesasid ligi tuhande ringis.

Pärast esimeste munade munemist algas vanalindude toitmine: sulatasime igal hommikul portsu kalakooki (pruun haisev peenestatud kala

← Pesitsusaja alguses käidi kogu saar sammhaaval läbi.

→ Varjetelgist hoiti silma peal, et linnud kalakoogi nahka pistaks.

mass, paarsada grammi päevas linnupaari kohta), sättisime selle kindlalt kivide abil pesa kõrvale paika ja hoidsime varjetelgis peitudes silma peal, et vanalinnud selle pudru kõik ka nahka pistaksid. Pistidsid küll, ja täitsa isukalt! Vahva oli vaadata, kuidas pesa kõrvale otsekui võluväl ilmunud kalakook linnupaari poolt rõõmsalt vastu võeti ja nokatäite kaupa kordamööda ampsates ära söödi.

Kuus nädalat algas iga hommik sama rutiini järgides. Merel töötades sõltub peaaegu kõik muidugi ilmast. Oli juhuseid, kus paarisaja meetrine mereretk mandrilt laiule oli liiga ohtlik, et seda väikese kummipaadiga ette võtta. Sellegipoolest leidis piisavalt ka 'karvase merega' päevasid, kui seda mõõduka eneseületusega ikkagi tegime. Hoidku selle eest, et keegi midagi olulist mandrile oleks unustanud või poolest päevast saarelt lahkuma pidanud. Sõudmislihased said nende nädalate jooksul igatahes omajagu trenni.

Saare vallutavad tibud

Kevad arenes tasapisi suveks, saar kattus pesatähistega nagu okkiline siil, esimestel kajakapaaridel said kalakoogid söödud, kurnad täis munetud ja nii hakkasidki kooruma tibud. Päevapealt oleks nagu kajakate peas mingit nuppu vajutatud, mis muidu sõbralikud ja aeg-ajalt kilkavad sulised linnud põrgulikeks kakaga tulistavateks ja nokaga virutavateks hävituslennukiteks transformeeris. Eks ole ka mõistetav: inimhiiglased tallasid mööda rohtunud saart küll ettevaatlikult, kuid siiski ohtlikult ligidal kõikjal ringi uitavatele peiduliste tibudele. Eriti hulluks läks asi siis, kui hakkasime tibusid rõngastama ja analüüside jaoks proove võtma: tibud tuli üle mõõta, kaaluda, kakaports plastkotikesse püüda ja veenist tilk verd koguda. Lapsevanemana mõistan liigagi hästi kajakavanemate muret.

Proovid said kogutud plaaniga kirjeldada võimalikke toksiliste ainete põhjustatud muutusi linnupoegade tervisenäitajates, näiteks stressihormoonide tasemes, immuunvastuses (valgete vererakkude hulk) ja oksüdatiivse stressi näitajates. Samuti mõõdame vanalindude telomeeride pikkust, et saada aimu nende füsioloogilisest vanusest, ja hindame tibude mikrobioomi mitmekesisust väljaheidetes.

Kurjad linnuvanamad ei ole ornitoloogidele muidugi uudiseks. Võrreldes kakkude-kotkaste tunduvad kajakad veel isegi leebed olevat.

Sellegipoolest võis saarel töötades päeva jooksul liialdamata sada korda nokaga mööda pead saada – ja nii tugevalt, et hoolimata kaitsvatest nahkmütsidest ja kapuutsidest õhtuti pea kumises ja valutas. Midagi tuli ette võtta...

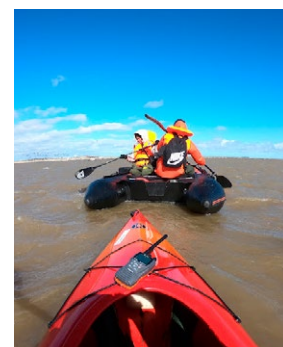
Eesti lipu all on turvaline

Varasematest kajakauuringutest on teada, et eriti agressiivselt rünnatakse rühma kõige pikemat ja ka kõige erksavärvilisemat inimest. Samuti on teada juhuseid, kus enesekaitseks puutokki pea kohal hoidva inimese asemel keskenduvad linnud hoopis toki ründamisele. Nii mõeldes jõudsin lihtsa lahenduseni: võtsin pooleteisemeetrise sirge plasttoru, teipisin selle otsa Eesti lipu (ainsa lipu, mis sel hetkel käepärast oli) ja torkasin kogu rakenduse seljakotti püsti. Tänu sellele uskumatult lihtsale ja loogilisele lahendusele sain Kakarahu uuringute ajaloos esimeseks inimeseks, kes suutis tibusid täis saarel töötada terve päeva nii, et ei saanud kordagi nokaga pihta. Vaid kakatulistamise vastu Eesti lipp ei aidanud.

Tuul, päike ja kajakakoloonia – Kakarahul välitöödel oled justkui kusagil kaugel eemal, teises maailmas, kus aeg liigub omas tempos ja kuhu segase maailma uudised ega mõjud ei jõua. Väga värskendav oli veeta need nädalad linnupoegade ja kajakapesadega, aeg-ajalt värsket merikapsast hammustades ja kaugusse vaadates. Ka Tartu on suvel vaikne ja inimtühi koht, kuid sellegipoolest oli linna naastes veidi imelik ja võõras tunne – linde oleks võinud rohkem olla.

↑ Poegade koorudes muutusid tavaliselt sõbralikud sulised põrgulikeks hävituslennukiteks.

↓ Mandrilt laiule viis paarisaja meetrine mereretk.

← Tibudelt tuli analüüside jaoks proove võtta.

→ Kakatulistamise eest ei päästnud ka mitte lipp.

Aire Orula:

„Minu jaoks on normaalne, et kähriku sitt on keset õue ja konnad dušinurga äravoolus.”

Küsitlesid Tiitu Tali ja Liis Keerberg

Istume soojal augustikuu õhtul Aire koduõues ümber laua. Taustal on kuulda suitsupääsukeste vidistamist ja kusagilt karjamaalt kostub lammaste hääli.

Milline on sinu esimene mälestus lindudest?

Olin pere kõige noorem laps, ja kui toonekured üle lendasid, siis mäletan end mööda hoovi ringi jooksmas ja karjumas: „Toonekurg-tooonekurg, too tita!“ Õnneks ei võtnud nad mind kuulda... Olin siis 4–5-aastane. Kusjuures meil ei olnudki seal lähedal üldse toonekure pesa, sellepärast vast see erutaski nii väga.

Aire 1979. aastal. Foto: erakogu

Kust sul see linnutundmine tuli?

Ilmselt sellest, et ma kasvasin maal ja täiesti metsikult. Lasteaias ei käinud, olin Haanjas vanaema-vanaisa juures vabapidamisel. Nema rääkisid võru keelt, kõik sisaskid ja tsibihärblased... See on ka meeles, kuidas isa, ise jahimees, viis mind ükskord ilma püssita nepimängu vaatama. Kui ma seal looduse keskel elasin, ma ei teadvustanud endale, et ma linde vaatlen. See kõik tuli nagu täiesti iseenesest.

Kas sul määrajaid ka oli?

Isal oli jahimehe käsiraamat, seal olid partide tiivad. Mul on meeles, kuidas naabri tiigi peal olnud piilpardi jahimeeste käsiraamatust saadud teadmiste põhjal ära määrasin. Kodus oli ka ravimtaimede raamat ja veterinaariaõpik, mida usinalt studeerisin. Pööningult leitud Eesti Loodustes oli järjejutuna Gerald Durrelli „Minu pere ja muud loomad“. Ja vaat sealt tuli äratundmine: „Oo, keegi on veel samasugune loll nagu mina!“ Või siis teisipidi, et mina olen normaalne, lapsed teevadki niimoodi.

Mis eriala sa ülikooli õppima läksid?

Kõik peavad mind bioloogiks või geograafiks, aga tegelikult ma õppisin Maaülikoolis hoopis põllumajandussaaduste tootmist ja turustamist.

Kuidas sa Tartu loodusmajja jõudsid?

Kui 2006. aastal oli naftakatastroof, läksin esimest korda loodusmajja, Eestimaa Looduse Fondi vabatahtlike koolitusele. Vaatasin, et äge koht. Proovisin sinna infospetsialistiks kandideerida ja olen nüüd väga õnnelik, et mind ei valitud. 2007. aastal Räpina aianduskoolis kesk-konnakaitset õppides ja tittesid kasvatades sattusin Helle Kondi kaudu programmijuhtide võrgustikku. Varsti kutsus

2012. aasta oktoobris Kabli linnujaamas.

Foto: Katrin Jõgisäär

Tartu loodusmajja mind Forseliuse koolis loodusesõprade ringi tegema. Sealt alates hakkas kõike muud juurde tulema.

Sinu algatusel taaselustati Tartu loodusmajja ornitoloogiaring.

See võis olla 2010. või 2011. aastal, Kesk-konnainvesteeringute Keskuse (KIK) projektitaotluste tähtajani oli 2–3 päeva. Istusime Tartu keskkonnahariduse keskuse, hilisema loodusmajja kohviturgas Kompanii tänaval. Mõtlesime, et mida me tahaksime teha, ja siis ütlesin, et siin on ju kunagi ornitoloogiaring olnud... ja andsime tuld! Ma arvan, et see on üks neist projektidest, mis allkirjastati kell 23.59. Eeltööna ornitoloogiaringi taaskäivitamiseks edendasime alguses klubilist tegevust ja lõime Tartu Noorte Linnuklubi. Sealt läks asi edasi.

Foto: Tartu Loodusmajja

Kas tung oli suur?

See on nii spetsiifiline huvi, et siia ei ole kunagi mingit suurt tungi. Kui ring käima läks, siis tulid Grosbergid, tuli Art Villem Adojaan ja teised.... Vedasime Elo Hermanniga ringi kahekesi ja tegime kaks rühma – algajad ja edasijõudnud – ning alguses oli test. Mõni, kes alguses ei tundnud mõnd tavalist liiki ära, tegi juba aastaga uskumatu hüppe. Sul peab olema see isiklik huvi. Mina saan ainult ukse lahti teha.

Noored ka võimendavad üksteise huvi.

Jaa. See ongi minu meelest selle ringi juures kõige ägedam asi. Praegu on meil kaks põngerjat, üks läheb 4. ja teine 3. klassi. Mõtlesin, et ei jätka enam juhendamist, aga ma ei saa lõpetada! Sihukesed vinged tegelased tulevad peale.

Varem viisite Eloga ornitoloogiaringi õpilasi Silmale ja Palupõhjale, kus nad kohtusid teiste ornitoloogide ja linnuhuvilistega. Kuidas selliste väljasõitudega praegu on?

Vahepeal oli väga hapu. Koroonaga ja kõik see muu jant. KIK ei andnud enam raha ja eks see paneb kahjuks kõik paika. Kui võtan mõned lapsed oma auto peale, on see jälle teisipidi minu jaoks keeruline, mina ju vastutan. Kogu ringiga laagrisse minna on üldse üsna keerukas. Nüüd kevadel käisime üle kuue aasta uuesti Silma looduskaitsealal. Marko Valker teeb seal imelisi asju. Sel aastal timmisime kõige magusama aja, 10. mai. Hästi kihvt oli. Kevad oli küll hiline, normaalsel aastal oleks kindlasti 20 liiki rohkem näinud, aga eks õpilased saavad selle tunde kätte. Mäletan, et ühel aastal me käisime isegi kaks korda: ka kesktalvise veelin-dude loenduse ajal olime Silmal. Jube külm oli siis, tõeline pakane! Ühispidil on nagu teletupsud, kõik polaarriietes. Vennad Grosbergid... ma ei tea, mida nad seal tegid – igatahes Rainer viskas Jaani kuhugi roostikku, nii et Jaan kukkus läbi jää. Muidu oli paks jää, aga roo vahel nõrk, ja siis tuli keegi suure kisaga „Jaan kukkus Läänemerre!“.

Mis on ornitoloogiaringi vedamise juures kõige suurem probleem?

Tehnilise poole pealt huviliste leidmine. See ei ole tõesti see ring, kuhu lapsed pannakse lihtsalt aega veetma. Ja tavaliselt, kui laps on aktiivne, siis tal on teised havid ka. Näiteks ühel on muusikakool, minuti pealt kõik timmitud. Ei saa seda lubada, et tõstan nad oma autosse ja läheme õhtul Aardla poldrile.

Kas on mõni eluslooduse valdkond, mis sind praegu huvitab ja millest sa tahaksid rohkem teada?

Mul on kaladega oma suhe. Eestis on meeldivalt vähe liike, hoomatav seltskond.

Linnuklubisse pole kunagi suurt tungi olnud, aga see-eest on sealt välja kasvanud omajagu asjatundjaid.

Foto: Tiit Tali

Oma talus peate te lambaid ja teete tünnisaunasid. Kuidas selleni jõudsite?

Lambad sai võetud selleks, et ümberkaudseid maid hooldada. Kasvavad võssa muidu. Ja lammastega ei ole mingit muret, nagu me kõik teame. Neid on väga lihtne pidada (naljatlevalt). Praegu on koos talledega meil 120 lammast, aga on ka 250 olnud. Tünnisaunadega tegeleb mu mees. Alguses toimetasin nendega ka ise päris mitu aastat, aga enam mitte. Kui noored ja lollid olime, siis tegime isegi tamme-puust vaate, klassikalisi punsusid.

Kuidas on lambapidamine linnustikule mõjunud?

Ikka väga positiivselt. Linavästriks ja kuldnokeid sõidavad lammaste seljas, käivad putukaid nokkimas. Koduvarblane on üliharuldane, aga see aasta oli üks pesakond saepurupunkri otsas. Põldvarblasi on palju. Üleeile-eile käis suur parv künnivareseid siin toidul. Arvatavasti just tänu lammastele käis mul siin aias ka vaenukägu, tuli lambasita pealt satikaid sööma. Aga samas on jällegi räästapääsukesed viimastel aastatel ära kadunud.

Mis sind looduse juures kõige enam paelub?

Ma ütleks niimoodi, et ma ei olegi kunagi tundnud, et on mingit muud varianti, ma olen nagu osa sellest. Ülikooli ajal elas ühikas ja siis proovisin ära ka korteris elamise: pidasin seal vastu 1,5 kuud. Minu jaoks on normaalne see, et kähriku sitt on keset õue, konnad on dušinurga ära-voorus, siilid söövad kassi sööki... nagu ei oskagi ennast kuidagi... eraldada. Ma arvan, et see, et ma metslasena üles kasvasin, on kõiges süüdi.

Mida sa soovitud alustavale linnuvaatlejale?

Kindlasti mõne asjatundja seltsi otsida. Kas või omasuguse huvilise. Kellegagi koos tegutsemine on minu meelest motiveeriv.

Ja edasijõudnutele?

Hea sissetulekuga töökohta ja aega hobidega tegelda!

Aire omas elemendis.

2013. aasta suvel saabusid Aire talupidamisse esimesed lambad. Fotod: erakogu

Linnuvaatluste dokumenteerimise võlu ja valu

Tiiu Tali

Igasuguse linnuvaatluse dokumenteerimise ABC on märkida üles **liik**, **isendite arv**, võimalikult **täpne asukoht**, **kuupäev** ja **kellaaeg**. Peale selle peab olema täielikult kindel liigi õiges määrangus. Tundub lihtne, kuid esineb olukordi, kus ka liigi määramise asjaolud vajavad paremat dokumenteerimist.

↑ Kas suudad detailselt kirjeldada viimati nähtud metsvindi sulestikku?

Foto: Kadri Niinsalu

↓ Enne kirjapanekut vaatle lindu võimalikult kaua ja kirjelda mõttes tema tunnuseid.

Foto: Tiiu Tali

Haruldaste liikide puhul ei teki küsimust, kas on vaja dokumenteerida, ehkki ka siin esineb vajakajäämisi: kirjeldused on hõredad või puuduvad üldse, vahel toetutakse vaid paarile fotole. Küll aga vajavad paremat kirjeldamist tavalised liigid, kui neid märgatakse tavapärasest erinevas kohas, erineval ajal või ebatavalisel arvul. See kehtib ka fenoloogiliselt ülivarajaste või väga hiliste lindude puhul. Kui hiljem on vaja vaatluse kohta lisainfot, on tagantjärele väga raske meenutada vaatluse asjaolusid. Näiteks, kas suudate kohe praegu mõttes või paberil detailselt kirjeldada eile nähtud metsvindi või põldlõokese sulestikku nii, et selle järgi oleks võimalik hiljem liiki määrata? Näide on ekstreemne, sest keegi ei hakka kunagi midagi sellist küsima või selle üle juurdlema, aga kui küsimuse all on suhteliselt ebatavaline vaatlus ebatavalisel ajal, siis lisamärkuste tegemine vaatluse käigus võib hilisemalt kujuneda oluliseks infoks. Needsamad märkused võiksid jõuda ka andmebaasidesse linnuvaatluse kõrvale. Nõnda ei peaks saja aasta pärast antud vaatluse tegijat teadmata-tundmata arutlema vaatluse väärtuses ja saab julgelt lisada selle oma analüüsidesse ja kokkuvõtetesse. Ebaharilikku vaatlust kirjeldades ei tohiks piirduda lausega „tunnen liiki hästi“ või „tüüpiline hääletsus“, sest see ei kirjelda lindu ega hääletsust, vaid annab

↑ Välimääraja võta välja pärast seda, kui märkmed linna kohta on tehtud. Foto: Tiiu Tali

infot vaatleja arvamusest oma kogemuse kohta. Sellegi poolest võiks lisada ka märkusi nagu „väga palju isendeid“, „ülivajarane isend“ või „ebatüüpilises kohas“. See annab infot, et vaatleja on teadvustanud vaatluse võimalikku ebatavalisust.

Kõige kindlam on teha fotosid ja helisalvestisi, lindu sealjuures võimalikult vähe häirides ja pidades silmas tema heaolu. Ei maksa ära unustada ka vana head paberit ja pliiatsit: me saame kirjeldada ja visandada paberil linnu leidmise asjaolusid, biotoopi, linnu sulestikku, laulu, hääletsusi ja käitumist. Linnu üldiseks visandamiseks ei ole vaja põhjalikult tunda linnu välisanatoomiat, kuid teadmised selle kohta tulevad kasuks. Häid nõuandeid lindude kiireks visandamiseks annab näiteks John Muir Laws, kes on aastaid tutvustanud võimalust uurida linde ja loodust visandamise ja joonistamise kaudu (ingl nature journalism). Kunstianne ei ole eelduseks visandi tegemisel, sest visand ei pea olema mitte ilus, vaid arusaadav.

Märgates tundmatut lindu, tuleks teda vaadelda võimalikult kaua ja kirjeldada mõttes endale tema tunnuseid ning alles seejärel panna nähtu paberile. Kuid on ka koolkondi, mille esindajate järgi tuleks märkmeid hakata kohe tegema, et mõni oluline tunnus ei jääks tähelepanuta. Välimääraja tuleks välja võtta alles pärast seda, kui kõikvõimalikud märkmed linnu kohta on tehtud. Kui hakata kohe alguses määrajat lappama, mõjutab see vaatlejat nägema tunnuseid, mida vaadeldaval linnul ei pruugi olla, ja lisama neid ka oma märkmetele. Välimääraja olulisust ei tohi muidugi alahinnata. Eriti algajatel linnuhuvilistel kipub juhtuma, et uut lindu nähes jääb diagnostiline tunnus (nt haruldaste täkside puhul päraniupala) vaatlemata ja seda taibatakse alles hiljem. Kindlasti ei tohiks hiljem välimäärajast leitud, kuid kohapeal vaatlemata jäänud tunnust oma märkmetele lisada.

Meil on palju liike, keda on võimalik segi ajada teiste, sarnaste liikidega. Õige liigi tuvastamine nõuab võrdlust sarnaste

liikidega ja siis nende välistamist. Ettevaatlik tuleb olla ka hääle määramisel: väga paljud liigid (mitte ainult kuldnokk) võivad oma laulus jäljendada teisi liike, rääkimata paljudest häälsuslikest kõrvalkalletest ja variatsioonidest. Raskemini määratavad rühmad on röövlinnud, kajakad, rüdid, kiurud, täksid, lehe- ja roo- ja põosalinnud.

Kirjeldamisel ja visandamisel tuleks selgelt vahet teha, kas kirjeldus on tehtud kohapeal või hiljem mälule toetudes. Mitte kunagi ei tohi kirjeldada tunnuseid, mida arvatakse linnul olevat, vaid ikka ainult neid, mida tegelikult nähti. Linnubongarluses leidub juhtumeid, kus kümned pahaaimamatud huvilised käivad vaatlemas valesti määratud liiki, kuid keegi ei küsi endalt, mida tegelikult vaadeldakse. Näiteks Californias käisid sajad inimesed vaatamas osariigi esimest tarnatsiitsitajat, kuid hiljem määrati see hoopis põldlöökeseks Euroopast. Tarnatsiitsitaja oli Californias kaua oodatud liik ja keegi ei aimanud, et tegemist on tunduvalt haruldasema liigiga. Need kaks liiki on küll sarnased, kuid ka erinevusi on palju. Seega, teiste leitud liike vaatama minnes võtke määraja kaasa. Võrrelge tunnuseid ja mõelge, miks on tegemist just selle, mitte mõne teise või isegi veel haruldasema liigiga. Arvatakse, et nõnda vaadatakse mööda paljudest haruldastest lindudest, sest nad määratakse millekski märksa tavalisemaks. Seda peetakse eriti tõenäoliseks alustavate linnuvaatlejate puhul.

Väga põhjaliku ülevaate linnuvaatluste dokumenteerimisest on kirjutanud David

← Visandid lindudest Ilmatsalu kalatiikidel 20. juunil 2019.

Visandid: Tiit Tali

↗ Visandid heletildrist ja tumetildrist Ilmatsalu kalatiikidel 30. aprillil 2022.

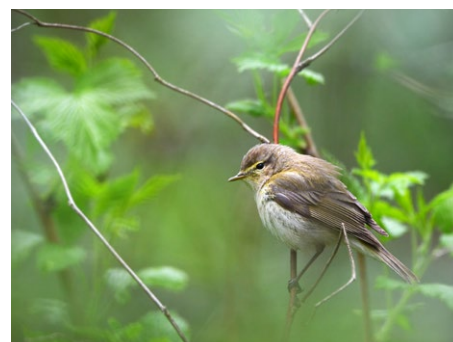

↑ Mitmed liigid võivad oma laulus jäljendada teisi liike. Pildil kuldnokk.

Foto: Kätriin Kruusaauk

↓ Lehelinnud on üks raskesti määratavatest gruppidest. Pildil salu-lehelind.

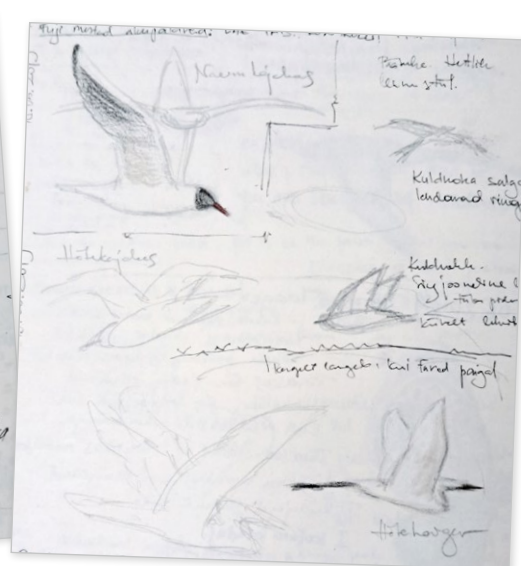
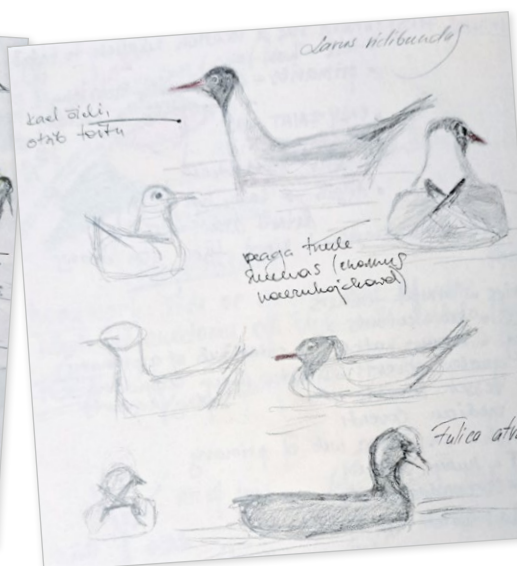
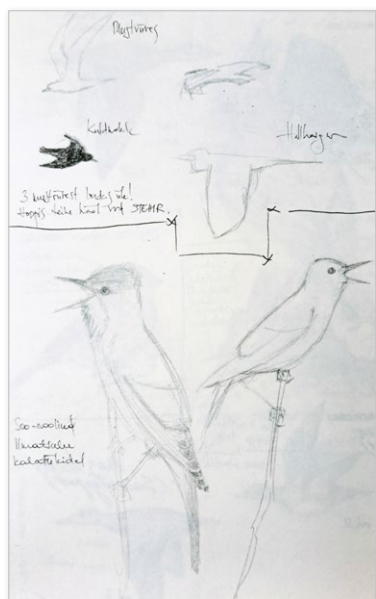
Foto: Elina Anijärv

A. Sibley raamatus „Birding Basics“. Raamat tugineb Põhja-Ameerika liikidele, kuid sisu on täiesti kohaldatav ka meie liikide määramisele. Kõikidest välimäärajatest leiab samuti üksikasjalikud juhised, kuidas linnu välimust ja häälsusi kirjeldada. Harrastusteaduslikus linnuvaatluses on lindude korralik dokumenteerimine väga oluline. Kui kahtlete, kas peaks vaatlust kuidagi kirjeldama või salvestama, siis kindlasti tehke seda!

↗ Visandid naeru- kajakast ja laugust Ilmatsalu kalatiikidel 19. juunil 2019.

↓ Visandid lindudest Ilmatsalu paisjärvelt juunis 2019.

Ornitoloogiaühingu suvepäevad – igaühele midagi!

Eesti Ornitoloogiaühingu suvepäevadel osales kahe päeva jooksul 81 inimest. Foto: Veljo Runnel

Ere Uibu

Tänavu korraldas Eesti Ornitoloogiaühing suvepäevad 25.–26. juunil Ravila mõisas Harjumaal. Korraldajate tunnustuseks tuleb kohe öelda, et ilm oli tellitud igati paslik, soe ja päikeseline. Traditsiooniliselt võeti kõiki saabujaid vastu registreerimislehtede, meenete, raamatute-väljaannete ning soojade naerustega – aitäh Eva-Liisa, Kaarel ja Margus!

Ürituse toimumispaigaks valitud Ravila mõisahooned oma pisut väsinud välisilme ning nõukogude ajal valminud, kuid nüüdseks renoveeritud juurdeehitistega pakkus kuumal päikesel eest kenasti varju ja soovijatele tubast majutustki. Nagu ikka, jätkus ka telkimishuvilisi ning oma autos ööbijaid, sest ega majutus ja mugavused pole suvepäevalistele vist kunagi esmatähtsad olnud – iga tõi sine huviline tuleb siia ikka teadmisi saama ja kogemusi korjama. Ja teadmisi me saime.

Jaanus Elts aasta linnu 2022 meeskonnast rääkis meile värvikalt metskurvitsa eluolust ning paaritumis- ja pesitsuskäitumisest. Mariliis Paal klubist Estbirding tutvustas selle valdavalt Eesti bongareid koondava ühenduse tegemisi, samuti niisuguse tegevuse teaduslikku potentsiaali. Elle-Mari Talivee avas linnuhuvi ja lindudest ning loodusest hoolimise tagamaid,

tuginedes harrastuslinnuvaatlejatega tehtud intervjuudele. Slaididelt intervjuude väljavõtteid lugedes tekkis endalgi äratundmisrõõm, otsekui oleksin ise üks intervjuueeritav olnud.

Õhtul toimus traditsiooniline kutsemeisterlikkuse võistlus algajatele ja edasijõudnutele ehk linnuliikide äraarvamine fotode ja helide järgi kahes raskusastmes. Panin ennast kohe edasijõudnute hulka kirja, sest lattu tuleb ikka kõrgele seada – nõnda on pingutustõenäosus suurem ja

Laupäeva õhtul oli üllatusesinejaks improteater Impeerium, kes osalejaid naerutas.

Foto: Eva-Liisa Orula

kasu märgatavam. Ja kuigi punktisumma jäi mul lõpuks loodetust väiksemaks, olin kokkuvõttes rahul, sest määramiskogemust lisandus tublisti.

Esimese päeva lõpetasid etendus improteatrilt Impeerium ja lõkkeõhtu Pirita jõe käärus. Osalejate naerujanu sai kuhjaga rahuldatud, sest nagu improteatril kombeks, loodi etendus kohapeal ja koostöös publikuga – lindusid, linnuvaatlemist ja -vaatlejaid jäljendades. Lõkkeõhtu venis aga mõnusalt pikaks, sest rääkida ja jagada oli palju ning uute linnuinimestega kohtumine ääretult rikastav. Lõkkeõhtul saime teada, et Eesti Ornitoloogiaühingu

Lõkkeõhtul sai omavahel juttu ajada, Balsnacki krõpse süüa, mõisa pargis ringi jalutada ja sooja suveõhtut nautida.

Foto: Veljo Runnel

nõukogu valis 2023. aasta linnuks auli, ning kuulsime ka sellele linnule pühendatud laulu unikaalset esmaettekannet kohapeal improviseeritud viisil. Laulsid improteatri Impeerium näitlejad Maarius Pärn ja Rauno Kaibiainen ning laulusõnad kirjutas harrastuslinnuvaatleja Peep Veedla, kes auli talvituspaikadega seotud keskkonnateemade probleemistiku kenasti luuleridadesse oli pannud.

Nagu eelmiselgi aastal toimus suvepäevade ajal ka ühingu üldkoosolek. Anti ülevaade tehtust ja teoksil olevast ning liikmemaksude laekumisest, mis võiks oluliselt parem olla. Seega, armas ühingu liige, kes sa oled unustanud oma liikmemaksu mingil põhjusel tasumata, tee seda esimesel võimalusel. Nüüdsest saab kaaluda ka eluaegse liikmemaksu tasumist, mis vabastab tülikast meelespidamisest. Just niisugune otsus üldkoosolekul vastu võeti. Eluaegne liikmemaks on ühekordselt makstav 600 eurot ning seda saavad tasuda nii uued kui ka vanad liikmed. Miks mitte? Kindlasti tasub kaaluda!

Teise päeva hommikul, veel enne hommikusööki, kogunes linnuretkele nii palju huvilisi, et kokku moodustus kolm gruppi ja kõik suvepäevade kavas väljahõigatud juhendajad – Uku Paal, Kaarel Vöhandu ja Art Villem Adojaan – leidsid kenasti rakendust. Seegi kord sai

kinnitust mu varasemate aastate kogemusest, et hommikune linnuretk koos tõeliste linnutundjatega on üllilõbus ja rahuldust pakkuv ettevõtmine. Nimelt käivad vaatlemisega kaasas jutud erutavatest kohtumistest ja ägedamatest juhtumistest nii lindude kui ka linnuvaatlejatega, ja kust neid siis veel kuulda kui mitte otseallikast.

Kohe pärast hommikust linnuvaatlust oli huvilistele planeeritud retk Kose pommivarjendisse ja hundiradadele. Pommivarjendi külastamine oli huvitav eelkõige kuulnud ajalooliste faktide tõttu selle rajatise kohta. Omamoodi kõhedust tekitas varjendi mastaapsus: see kujutas endast otsekui maapealse asula all paiknevat küla. Kõikjale endises pommivarjendis muidugi ei pääsenud, kuid uudishimu sai piisavalt rahuldatud ning aeg hästi sisustatud. Teine retk, mis

kulges hundiradadel, andis teadmisi Eestis elavate huntide olukorrast, käitumisest ja karjaelust. Pealekauba sai nautida huntide loodusvaateid ja -lõhnu ning raba-järve vee värskest, sest ka mahajäänud ujumisriided polnud mingiks takistuseks.

Kokkuvõttes oli kurbki, kui see suvesündmus lõppenuks kuulutati, kuid seda lähemal on ju järgmine. Tean, et nii mõnelegi olid need esimesed ornitoloogiaühingu suvepäevad, ja loodan väga, et ürituse võlu suutis neid sedavõrd rabada, et nad tulevad taas ja toovad teisigi kaasa. Mina olen selle ürituse poolt igatahes „ära tehtud“ ja järgmisi suvepäevi, mis vähemalt esialgse plaani järgi toimuvad kusagil Lääne-Eestis, ootan juba pikisilmi. Suur tänu kõikidele korraldajatele ja muidugi võrratutele osalejatele!

Eesti lindude nimestikus on 400 liiki

Eesti linnuharulduste komisjon kinnitas 19. augustil Läänemaal Haekas toimunud koosolekul Eesti linnuliikide nimestikku kolm uut liiki.

Mustkurk-raat *Prunella atrogularis*

Mustkurk-raat pesitseb Uuralites ja Kesk-Aasia mäestikes ning oli Eestis kauaoodatud eksikülaline. Liis Keerberg ja Jaak Keerberg leidsid mustkurk-raadi 1. märtsil 2022 Muhu saarel Suuremõisa külas asuvalt lindude toidumajalt. Lind püsis

Mustkurk-raat. Foto: Liis Keerberg (elurikkus.ee)

samas kohas 12. märtsini ja teda käisid bongamas paljud linnuhuvilised.

Ida-kaelustäks *Saxicola stejnegeri*

Ida-kaelustäks on levinud Ida-Aasias ning teda peeti varem niidu-kaelustäksi (*Saxicola maurus*) alamliigiks. Ida-kaelustäksi püüdsid ja rögastasid 29. septembril 2021 Pärnumaal Kabli linnu-jaamas Irja Tammekänd, Jaak Tammekänd, Maria Triantafyllidou ja Julian Kirchhof. Püütud linnu määrang leidis kinnitamist ka DNA-analüüsi põhjal. Tõenäoliselt sama isendit vaatlisid Uku Paal ja Mariliis Paal juba ka 22. septembril 2021 Pärnumaal Pulgojal.

Ohhoota hõbekajakas *Larus schistisagus*

Ohhoota hõbekajaka pesitsusalad asuvad Kaugidas Vaikse ookeani rannikul ja Euroopas on ta haruldame eksikülaline. Juho Könönen, Annika Forsten, Antero Lindholm, Margus Ellermaa ja Jon Jörpeland leidsid 2. kalendriaasta ohhoota hõbe-

kajaka 23. septembril 2019 Läänemaal Põõsaspea neemelt, samas piirkonnas vaadeldi teda veel kuni 5. oktoobrini 2019. Liigi määramine ei ole lihtne. Õnneks tehti linnust palju fotosid ja määrangut kinnitasid ka kajakaekspertid.

Linnuharulduste komisjon siiski ka **kustutas nimestikust ühe liigi, sest kõnnu-väike-lõoke** (*Alauda rufescens*, varem *Calandrella rufescens*) on jaotatud kaheks liigiks – *Alauda rufescens* ja *Alauda heinei* – ning kahjuks ei ole linnust tehtud fotode põhjal enam võimalik liiki täpsemalt määrata.

Eesti lindude nimestikku kuulub seisuga **19.08.2022** kokku **400** loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonnaga moodustunud sissetalutud (kategooriad A-C) linnuliiki.

Margus Ots

Eesti linnuharulduste komisjoni esimees

Huvitavad linnuleiud!

- Audru poldril pesitses esmakordselt Eestis **karkjalg**. 12.05-06.08 nähti seal vähe-malt 6 vanalindu, pesitsemas leiti üks paar.
- Samas kohas vaadeldi 12.06-14.07 pesitsemas **habeviire** paari - tegu on samuti uue haudelinnuga Eestile.
- 18.06 kohati lhamakingul (Tartumaal) **siidhaigrut**, mis on selle liigi 11. vaatlus Eestis.

- 20.07 vaadeldi Põõsaspeal **prillvaerast**, tegu on selle liigi 12. vaatlusega Eestis.
- 25.09 kohati Osmussaarel **siberi lehelindu**, mis on sel-le liigi teine vaatlus Eestis.

Siberi lehelind.

Francesco Veronesi/Wikimedia

Esmakordselt koh-tusid Põhjamaade linnuharulduste parimad eksperdid Eestis

19.-21. augustil kogune-sid Eesti, Soome, Rootsi, Norra ja Taani linnuha-rulduste komisjoni liik-med Läänemaal Haekas. Tuulingu puhkemajas toi-munud järjekorras juba viiendal Põhjamaade lin-nuharulduste komisjo-nide konverentsil jagati kogemusi, kuulati ette-kandeid keerulistest määramistest ja lindude süstemaatikast. Järgmine Põhjamaade lin-nuharulduste komisjoni-de kokkusaamine ja kon-verents toimub 2024. aastal Rootsisis.

Margus Ots
Eesti linnuharulduste
komisjoni esimees

Põhjamaade linnuharulduste komisjonide konverentsi 22 osalejat Läänemaal Haekas. Foto: Jan Nordblad

Trükisetutvustus

Ilmunud on teadusajakirja Hirundo uus number.

Riho Marja, Jaanus Elts ja Liis Keenberg uurisid 2020. ja 2021. aastal viie rukki-räägu elupaigakasutust Ida-Eesti põllumajandus-maastikes GPS-saatjate asukohapunktide järgi. Kogutud andmeid analüü-siti indiviidipõhiselt. Ilmnes, et räägud kasutavad erine-vaid elupaiku ja vahetavad

neid tihti, seda nii öösel kui ka päeval.

Riho Marja ja Jaanus Elts annavad oma artiklis ülevaate, kuidas on viimase saja aasta vältel muutunud metskurvitsa Eestisse saabumise aeg ja kuidas on esimeste isendite saa-bumisega mõjutanud kliimanäitajad.

Uku Paal teeb ülevaate lindude liigilisest mitmekesisu-sest, arvukusest ja koloniseerimispotentsiaalset Kirde-Eesti avatud ja metsaga kaetud põlevkivikaevandusaladel.

Ajakirja Hirundo numbrit 1/2022 saab lugeda ja alla laa-dida veebilehelt www.eoy.ee/hirundo. Paberväljaannet saab tasuta Eesti Ornitoloogiaühingu kontoriga.

Osale!

3. oktoobrini **Suvine aialinnupäevik.** Üle Eesti. Palume suviste aialinnupäeviku pidajatel üle kont-rollida, kas kõik vaatlus- ja muud andmed on korrektselt sisestatud. Täpsem info: www.eoy.ee/aialinnupaevik.

24.-25. okt. **Keskonnahariduse konverents „Elu-rikkus on lähedal“** Võrus. Konverentsil saavad sõna teadlased ja praktikud, kõnel-dakse elurikkuse tähtsusest asulates ja arutletakse keskkonnahariduse tulevi-ku üle Eestis. Toimuvad ka töötoad, sh Ees-ti Ornitoloogiaühingu töötuba „Kuidas tal-letada linnuvaatlusandmeid?“. Täpsem info: keskkonnaharidus.ee/et/vorgustik/keskkonnahariduse-konverents-2022.

Tähtaeg: 31. okt. **Aasta linnu foto- ja videovõistlus.** Võist-lusele on oodatud pildimaterjal metskurvit-sast, tema tegevusjälgedest ja muust selle liigiga seonduvast. Iga osaleja saab võist-lusele esitada kuni viis enda tehtud fotot ja ühe enda tehtud video. Fotosid ja videoid saab esitada 31. oktoobri keskööni. Täpsem info: eoy.ee/metskurvits/tegevused/fotovoistlus.

Tähtaeg: 31. okt. **Aasta linnu jutuvõistlus.** Võistlusele on oodatud algupäraseid eestikeelseid kuni kahe lehekülje pikkused lood, mis jutustavad kohtumistest metskurvitsaga või muudest aasta linnuga seotud elamustest, kogemus-test ja mõtetest. Elektrooniliselt vormista-tud lühijutte saab esitada 31. oktoobri kesk-ööni. Täpsem info: eoy.ee/metskurvits/tegevused/jutuvõistlus.

Sügisloen-dus 15.-28. nov. **Maismaa talilinnuloendus.** Üle Eesti. Ootame loendust tegema linnuhuvilisi, kes tunnevad välimuse ja hääle järgi ära tali-linnud. Talve jooksul tuleb linnu loenda-da kolmel perioodil enda valitud piirkon-nas ja rajal. Täpsem info: www.eoy.ee/maismaa-talilinnuloendus.

30. novembrini **Ornitofenoloogilised vaatlused.** Üle Eesti. Ootame teateid lahkuvate ränd-lindude kohta. Palume andmed sisesta-da portaali elurikkus.ee, kasutades selleks rakendust PlutoF Go või Legulus või töö-lauda PlutoF. Täpsem info: www.eoy.ee/fenovaatlused.

29. nov. **Annetamistalgud.** Annetamistalgutel on võimalik toetada nii Eesti Ornitoloogia-ühingu kui ka paljude teiste vabaihenduste tegevust ja ettevõtmisi. Täpsem info: anne-tamistalgud.ee.

6. dets. **Suur linnuõhtu** Tallinnas. Suurel linnu-õhtul võtame kokku metskurvitsa aasta ning tutvustame 2023. aasta lindu auli. Täpsem info: www.eoy.ee.

Eesti Ornitoloogiaühing

Address: Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee
www.eoy.ee

Tiirutaja

Toimetaja: Ulvi Karu
E-post: ulvi.karu@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Teostus: HIMANTOE

Toetajad

Lehe väljaandmist on peale märgitud fotoautorite toetanud:
Keskonna-investeeringute Keskus

ISSN: 1736-6844

Selles Tiirutajas kirjutavad

Triin Kaasiku
on TÜ ökoloogia ja maateaduste instituudi loodus-kaitsebioloogia spetsialist

Randel Kreitsberg
on TÜ ökoloogia ja maateaduste ins-tituudi ökotoksi-koloogia teadur

Liis Keenberg
on linnunimetu-se komisjoni liige ja veab Tiirutajas persoonilugude rubriiki

Tiit Tali
veab Tiiruta-ja persoonilugu-de rubriiki ning on fenovaatluste koordinaator

Ere Uibu
on linnuhuviline, Rõuge Kuning-liku Linnuklubi liige

Margus Ots
on Eesti linnu-harulduste komis-joni esimees

Ulvi Karu
on Tiirutaja toimetaja ja immuun-ökoloogia teadur